

BIỆN PHÁP NÂNG CAO NHẬN THỨC VỀ AN NINH PHI TRUYỀN THỐNG CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC HẢI PHÒNG

Nguyễn Đức Mến
Trường Đại học Hải Phòng

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, các mối đe dọa an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng, tác động trực tiếp đến an ninh quốc gia và đời sống xã hội. Đối với Việt Nam, an ninh phi truyền thống không chỉ là vấn đề mang tính vĩ mô mà còn ảnh hưởng sâu sắc đến từng cá nhân, đặc biệt là lực lượng sinh viên – nguồn nhân lực trẻ, có trình độ và vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc. Thực tiễn cho thấy, nhận thức về an ninh phi truyền thống của một bộ phận sinh viên hiện nay còn chưa đầy đủ, thiếu tính hệ thống và kỹ năng ứng phó trước các mối đe dọa mới. Trên cơ sở làm rõ sự cần thiết của việc nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên Trường Đại học Hải Phòng, bài viết đề xuất một số biện pháp chủ yếu nhằm góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục, đào tạo trong nhà trường, qua đó hình thành ý thức trách nhiệm, khả năng tự phòng ngừa và tham gia tích cực của sinh viên trong bảo đảm an ninh quốc gia trong tình hình mới.

Từ khóa: An ninh phi truyền thống; nâng cao nhận thức; sinh viên; Giáo dục quốc phòng và an ninh; Trường Đại học Hải Phòng.

MEASURES TO ENHANCE AWARENESS OF NON-TRADITIONAL SECURITY FOR STUDENTS AT HAI PHONG UNIVERSITY

Abstract: In the context of deepening globalization and international integration, non-traditional security threats are increasingly complex and have a direct impact on national security and social life. In Vietnam, non-traditional security is not only a macro-level issue but also closely related to individuals, especially university students as a young intellectual force playing an important role in national development and protection. In reality, the awareness of non-traditional security among a proportion of students remains limited, fragmented, and lacks practical response skills to emerging threats. Based on clarifying the necessity of enhancing awareness of non-traditional security for students at Hai Phong University, this article proposes several key measures to improve the effectiveness of education and training in the university, thereby fostering students' sense of responsibility, self-protection capacity, and active participation in safeguarding national security in the new context.

Keywords: Non-traditional security; awareness enhancement; students; National Defense and Security Education; Hai Phong University.

Nhận bài: 31.12.2025

Phản biện: 21.01.2026

Duyệt đăng: 27.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong những năm gần đây, bên cạnh các mối đe dọa an ninh truyền thống, các mối đe dọa an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng cả về tính chất, quy mô và mức độ ảnh hưởng, đặt ra những thách thức lớn đối với an ninh quốc gia và sự phát triển bền vững của các quốc gia. Các mối đe dọa này bao gồm nhiều lĩnh vực như biến đổi khí hậu, dịch bệnh, ô nhiễm môi trường, an ninh mạng, tội phạm xuyên quốc gia... Khác với an ninh truyền thống, an ninh phi truyền thống mang tính phi quân sự, xuyên biên giới và có sự đan xen chặt chẽ với các vấn đề kinh tế, xã hội và con người.

Đối với Việt Nam, trong bối cảnh đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, các mối đe dọa an ninh phi truyền thống ngày càng tác động trực tiếp đến ổn định chính trị, trật tự an toàn xã hội và đời sống của nhân dân. Thực tiễn thời gian qua, đặc biệt là

đại dịch COVID-19, các vấn đề về an ninh mạng và tác động của biến đổi khí hậu, đã cho thấy rõ mức độ nghiêm trọng cũng như tính phức tạp của các mối đe dọa an ninh phi truyền thống hiện nay.

Sinh viên là lực lượng trí thức trẻ, có vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, do đặc điểm tâm lý lứa tuổi và hạn chế về kinh nghiệm thực tiễn, nhận thức về an ninh phi truyền thống của một bộ phận sinh viên còn chưa đầy đủ, thiếu tính hệ thống và chưa gắn với trách nhiệm cá nhân. Vì vậy, việc nghiên cứu và đề xuất các biện pháp nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên Trường Đại học Hải Phòng là yêu cầu cấp thiết, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái quát về an ninh phi truyền thống và yêu cầu đặt ra đối với sinh viên

An ninh phi truyền thống là những vấn đề an ninh không mang tính quân sự trực tiếp, song có khả năng gây ra những tác động nghiêm trọng đến sự ổn định chính trị, phát triển kinh tế – xã hội và an toàn của con người. Các mối đe dọa an ninh phi truyền thống thường xuất hiện dưới nhiều hình thức khác nhau như dịch bệnh, biến đổi khí hậu, thiên tai, ô nhiễm môi trường, an ninh mạng, an ninh năng lượng, an ninh nguồn nước và tội phạm xuyên quốc gia.

Ở Việt Nam, an ninh phi truyền thống ngày càng trở thành một vấn đề mang tính cấp bách trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng. Những tác động của dịch bệnh, biến đổi khí hậu, cùng với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học – công nghệ và không gian mạng đã làm gia tăng các nguy cơ ảnh hưởng đến an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội.

Sinh viên là lực lượng trí thức trẻ, có trình độ học vấn, khả năng tiếp cận nhanh với tri thức khoa học – công nghệ và giữ vai trò quan trọng trong quá trình phát triển đất nước. Tuy nhiên, sinh viên cũng là đối tượng dễ chịu tác động bởi những mặt trái của toàn cầu hóa và không gian mạng nếu thiếu bản lĩnh, kỹ năng và nhận thức đúng đắn. Trước yêu cầu bảo đảm an ninh phi truyền thống hiện nay, sinh viên cần được trang bị đầy đủ kiến thức cơ bản, kỹ năng cần thiết và ý thức trách nhiệm công dân trong việc phòng ngừa, nhận diện và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống. Việc nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên không chỉ góp phần bảo vệ bản thân và cộng đồng, mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc xây dựng nguồn nhân lực trẻ có bản lĩnh chính trị, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2.2. Thực trạng nhận thức về an ninh phi truyền thống của sinh viên Trường Đại học Hải Phòng

Trong những năm gần đây, cùng với sự phát triển của xã hội và tác động mạnh mẽ của quá trình hội nhập quốc tế, sinh viên Trường Đại học Hải Phòng đã có điều kiện tiếp cận ngày càng nhiều hơn với các vấn đề liên quan đến an ninh phi truyền thống thông qua học tập, truyền

thông đại chúng và không gian mạng. Thông qua chương trình Giáo dục quốc phòng và an ninh, các hoạt động ngoại khóa, sinh hoạt Đoàn – Hội, một bộ phận sinh viên đã bước đầu hình thành nhận thức về một số mối đe dọa an ninh phi truyền thống phổ biến như dịch bệnh, an ninh mạng, ô nhiễm môi trường và biến đổi khí hậu.

Tuy nhiên, xét một cách toàn diện, nhận thức về an ninh phi truyền thống của sinh viên Trường Đại học Hải Phòng vẫn còn bộc lộ nhiều hạn chế. Trước hết, nhận thức của sinh viên chưa mang tính hệ thống và chiều sâu lý luận. Nhiều sinh viên mới chỉ hiểu an ninh phi truyền thống dưới góc độ các sự kiện thời sự nổi bật, thiếu sự phân tích bản chất, đặc điểm và mối quan hệ qua lại giữa các loại hình đe dọa an ninh phi truyền thống.

Bên cạnh đó, nhận thức về vai trò và trách nhiệm cá nhân của sinh viên trong phòng ngừa và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống còn hạn chế. Một bộ phận sinh viên vẫn cho rằng đây là vấn đề thuộc phạm vi quản lý của Nhà nước và các cơ quan chức năng, chưa gắn chặt với nghĩa vụ và hành động cụ thể của bản thân.

Ngoài ra, tác động mạnh mẽ của mạng xã hội và môi trường thông tin đa chiều cũng ảnh hưởng đáng kể đến nhận thức của sinh viên. Trong khi nhiều sinh viên biết khai thác thông tin một cách tích cực, vẫn còn không ít trường hợp dễ bị chi phối bởi tin giả, thông tin sai lệch hoặc các quan điểm cực đoan, thiếu kiểm chứng. Điều này không chỉ làm sai lệch nhận thức về an ninh phi truyền thống mà còn tiềm ẩn nguy cơ ảnh hưởng đến an ninh tư tưởng và trật tự an toàn xã hội.

Mặt khác, việc gắn nội dung giáo dục an ninh phi truyền thống với thực tiễn địa phương Hải Phòng trong một số hoạt động giáo dục còn chưa thường xuyên, chưa thật sự sâu sắc. Sinh viên chưa nhận thức đầy đủ về các thách thức an ninh phi truyền thống đang đặt ra đối với thành phố cảng, trung tâm công nghiệp và dịch vụ lớn của cả nước, như biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường, an ninh mạng và an ninh kinh tế.

Từ thực trạng trên có thể thấy, nhận thức về an ninh phi truyền thống của sinh viên Trường Đại học Hải Phòng tuy đã có những chuyển biến nhất định nhưng vẫn còn nhiều hạn chế cả về chiều sâu nhận thức, ý thức trách nhiệm và kỹ năng

thực tiễn. Đây chính là cơ sở thực tiễn quan trọng đặt ra yêu cầu cần thiết phải nghiên cứu, đề xuất và triển khai các biện pháp phù hợp nhằm nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay.

2.3. Một số biện pháp nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên Trường Đại học Hải Phòng

2.3.1. Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động của sinh viên

Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động của sinh viên là một trong những biện pháp quan trọng nhằm nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống trong bối cảnh hiện nay. Thực tiễn cho thấy, nếu chỉ truyền đạt kiến thức theo lối thuyết trình một chiều sẽ khó tạo được hứng thú học tập cũng như chưa khơi dậy được khả năng tư duy, nhận diện vấn đề của sinh viên đối với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống vốn đa dạng và phức tạp.

Theo đó, trong quá trình giảng dạy, giảng viên cần chuyển từ vai trò “truyền đạt kiến thức” sang vai trò “định hướng, tổ chức và dẫn dắt” hoạt động học tập của sinh viên. Việc áp dụng các phương pháp dạy học tích cực như thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống, học tập theo dự án, đặt vấn đề và giải quyết vấn đề sẽ tạo điều kiện để sinh viên chủ động tìm hiểu, phân tích và đánh giá các mối đe dọa an ninh phi truyền thống gắn với thực tiễn đời sống.

Bên cạnh đó, cần tăng cường sử dụng các tình huống thực tiễn đang diễn ra tại Việt Nam và địa phương Hải Phòng như vấn đề an ninh mạng trong sinh viên, tác động của biến đổi khí hậu đối với khu vực ven biển, hay những hệ lụy xã hội từ dịch bệnh và ô nhiễm môi trường. Việc phân tích các tình huống cụ thể sẽ giúp sinh viên nhận thức rõ hơn mối liên hệ giữa an ninh phi truyền thống với cuộc sống hằng ngày, từ đó nâng cao ý thức trách nhiệm cá nhân trong việc phòng ngừa và ứng phó với các mối đe dọa an ninh.

Ngoài ra, giảng viên cần khuyến khích sinh viên tham gia trao đổi, tranh luận khoa học trên cơ sở lập luận chặt chẽ và dẫn chứng thực tiễn, tránh tiếp cận vấn đề một cách phiến diện hoặc cảm tính. Việc tạo môi trường học tập cởi mở, tự nghiên cứu và chủ động tiếp nhận tri thức về an ninh phi truyền thống.

Thông qua việc đổi mới phương pháp giảng

dạy theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động của sinh viên, quá trình giáo dục về an ninh phi truyền thống sẽ đạt hiệu quả thiết thực hơn, góp phần hình thành ở sinh viên Trường Đại học Hải Phòng nhận thức đúng đắn, thái độ nghiêm túc và hành động phù hợp trước các mối đe dọa an ninh trong tình hình mới.

2.3.2. Gắn giáo dục an ninh phi truyền thống với đặc điểm kinh tế – xã hội và môi trường địa phương

Gắn giáo dục an ninh phi truyền thống với đặc điểm kinh tế – xã hội và môi trường địa phương là yêu cầu quan trọng nhằm giúp sinh viên hiểu rõ tính thực tiễn và tính cấp thiết của các mối đe dọa an ninh phi truyền thống trong đời sống hằng ngày. Việc giáo dục nếu chỉ dừng lại ở các khái niệm chung, thiếu liên hệ cụ thể sẽ khó tạo được sự quan tâm và chưa làm rõ trách nhiệm của sinh viên đối với những vấn đề an ninh đang đặt ra ngay tại nơi các em sinh sống và học tập.

Hải Phòng là thành phố cảng lớn, trung tâm công nghiệp, logistics và dịch vụ quan trọng của khu vực phía Bắc, đồng thời là địa bàn chịu tác động rõ nét của biến đổi khí hậu, nước biển dâng, thiên tai và ô nhiễm môi trường. Bên cạnh đó, quá trình phát triển kinh tế nhanh chóng cũng đặt ra nhiều thách thức về an ninh mạng, an ninh kinh tế, an ninh xã hội và trật tự an toàn đô thị.

Trong giảng dạy, giảng viên cần chủ động liên hệ các vấn đề an ninh phi truyền thống đang diễn ra tại Hải Phòng như ô nhiễm môi trường tại các khu công nghiệp, nguy cơ mất an toàn thông tin trong hoạt động học tập và sinh hoạt của sinh viên, hay tác động của thiên tai, bão lũ đối với đời sống người dân ven biển. Thông qua việc phân tích các ví dụ cụ thể, sinh viên sẽ nhận thức rõ hơn mối quan hệ giữa phát triển kinh tế – xã hội với bảo đảm an ninh phi truyền thống, từ đó hình thành thái độ đúng đắn và ý thức trách nhiệm đối với cộng đồng.

Bên cạnh đó, cần khuyến khích sinh viên tham gia các hoạt động nghiên cứu khoa học, thực tế, tình nguyện gắn với các vấn đề an ninh phi truyền thống tại địa phương. Việc trực tiếp tham gia khảo sát, tìm hiểu và đề xuất giải pháp sẽ giúp sinh viên củng cố kiến thức đã học, đồng thời rèn luyện kỹ năng thực tiễn và nâng cao nhận thức về vai trò của bản thân trong việc góp phần bảo đảm an ninh, trật tự và phát triển bền vững của thành phố Hải Phòng.

Thông qua việc gắn giáo dục an ninh phi truyền thống với đặc điểm kinh tế – xã hội và môi trường địa phương, nhận thức của sinh viên sẽ được nâng cao một cách toàn diện và thực chất, góp phần đào tạo nguồn nhân lực trẻ có hiểu biết, trách nhiệm và khả năng thích ứng trước các thách thức an ninh trong tình hình mới.

2.3.3. Phát huy vai trò của Đoàn Thanh niên và Hội Sinh viên trong tuyên truyền, giáo dục an ninh phi truyền thống

Trước hết, Đoàn Thanh niên và Hội Sinh viên cần chủ động xây dựng và triển khai các chương trình, hoạt động tuyên truyền về an ninh phi truyền thống với nội dung phong phú, hình thức đa dạng, phù hợp với tâm lý lứa tuổi sinh viên. Thông qua các diễn đàn, tọa đàm, sinh hoạt chuyên đề, cuộc thi tìm hiểu hoặc các buổi nói chuyện chuyên đề, sinh viên được tiếp cận kiến thức về an ninh phi truyền thống một cách sinh động, dễ hiểu, từ đó nâng cao nhận thức và thái độ đúng đắn trước các mối đe dọa an ninh trong bối cảnh mới.

Bên cạnh đó, cần tận dụng hiệu quả các kênh truyền thông hiện đại như mạng xã hội, website, fanpage của Đoàn Thanh niên và Hội Sinh viên để tuyên truyền, phổ biến kiến thức về an ninh phi truyền thống. Việc truyền tải thông tin chính thống, kịp thời và có định hướng sẽ giúp sinh viên nâng cao khả năng nhận diện thông tin sai lệch, tin giả, đồng thời hình thành thói quen sử dụng không gian mạng an toàn, có trách nhiệm.

Ngoài ra, Đoàn Thanh niên và Hội Sinh viên cần gắn hoạt động tuyên truyền, giáo dục an ninh phi truyền thống với các phong trào, hoạt động tình nguyện, nghiên cứu khoa học và rèn luyện kỹ năng sống cho sinh viên. Thông qua các hoạt động thực tiễn như bảo vệ môi trường, phòng chống thiên tai, hỗ trợ cộng đồng trong dịch bệnh, sinh viên không chỉ được trang bị kiến thức mà còn được rèn luyện kỹ năng, ý thức trách nhiệm và tinh thần cống hiến vì cộng đồng.

Việc phát huy vai trò của Đoàn Thanh niên và Hội Sinh viên trong tuyên truyền, giáo dục an ninh phi truyền thống sẽ góp phần xây dựng môi trường giáo dục toàn diện, giúp sinh viên Trường Đại học Hải Phòng hình thành nhận thức đúng đắn, thái độ tích cực và hành vi phù hợp trước các mối đe dọa an ninh phi truyền thống, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2.3.4. Chú trọng trang bị kỹ năng phòng ngừa và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống

Trong điều kiện các mối đe dọa an ninh phi truyền thống ngày càng đa dạng, phức tạp và khó dự báo, nếu thiếu kỹ năng cần thiết, sinh viên sẽ gặp nhiều hạn chế trong việc tự bảo vệ bản thân cũng như tham gia hiệu quả vào các hoạt động bảo đảm an ninh, an toàn xã hội.

Trước hết, nhà trường cần chú trọng trang bị cho sinh viên các kỹ năng cơ bản liên quan đến an ninh mạng và sử dụng không gian mạng an toàn. Sinh viên cần được hướng dẫn cách nhận diện thông tin sai lệch, tin giả, các thủ đoạn lừa đảo trên mạng xã hội; nâng cao ý thức bảo mật thông tin cá nhân và trách nhiệm khi chia sẻ, bình luận thông tin trên không gian mạng.

Bên cạnh đó, cần tăng cường giáo dục và rèn luyện cho sinh viên các kỹ năng ứng phó với dịch bệnh, thiên tai và các sự cố môi trường. Thông qua các buổi tập huấn, diễn tập hoặc hoạt động ngoại khóa, sinh viên được trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết để bảo vệ sức khỏe, tính mạng của bản thân và cộng đồng khi xảy ra các tình huống khẩn cấp.

Ngoài ra, việc trang bị kỹ năng phòng ngừa và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống cần gắn với việc nâng cao ý thức trách nhiệm và tinh thần tự giác của sinh viên. Thông qua việc tham gia các hoạt động thực tiễn, sinh viên sẽ hình thành thói quen chủ động phòng ngừa rủi ro, tuân thủ các quy định của pháp luật và sẵn sàng phối hợp với các lực lượng chức năng khi cần thiết.

Chú trọng trang bị kỹ năng phòng ngừa và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống không chỉ góp phần nâng cao nhận thức toàn diện cho sinh viên Trường Đại học Hải Phòng, mà còn tạo nền tảng để hình thành thế hệ trẻ có bản lĩnh, năng lực và trách nhiệm trong việc bảo đảm an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội trong tình hình mới.

III. KẾT LUẬN

An ninh phi truyền thống đang nổi lên như một thách thức lớn đối với an ninh quốc gia và sự phát triển bền vững của đất nước trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng. Trước tính chất đa dạng, phức tạp và tác động sâu rộng của các mối đe dọa an ninh phi truyền thống,

việc nâng cao nhận thức cho sinh viên nói chung và sinh viên Trường Đại học Hải Phòng nói riêng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, góp phần hình thành nguồn nhân lực trẻ có bản lĩnh chính trị, ý thức trách nhiệm và khả năng thích ứng với yêu cầu bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Trên cơ sở phân tích thực trạng nhận thức của sinh viên Trường Đại học Hải Phòng, bài viết đã đề xuất một số biện pháp chủ yếu nhằm nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống, bao gồm đổi mới phương pháp giảng dạy, gắn giáo dục với đặc điểm kinh tế – xã hội và môi trường địa phương, phát huy vai trò của Đoàn Thanh niên

và Hội Sinh viên, cũng như chú trọng trang bị kỹ năng phòng ngừa và ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống.

Việc thực hiện hiệu quả các biện pháp nêu trên sẽ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh trong nhà trường, đồng thời giúp sinh viên nhận thức đúng đắn, hành động phù hợp và chủ động tham gia vào quá trình bảo đảm an ninh phi truyền thống. Qua đó, góp phần xây dựng thể hệ sinh viên Trường Đại học Hải Phòng có tri thức, bản lĩnh và trách nhiệm, đáp ứng yêu cầu bảo vệ Tổ quốc và phát triển bền vững đất nước trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Chương trình môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh dành cho sinh viên đại học*, Hà Nội.

Bộ Quốc phòng (2021), *Giáo trình Giáo dục quốc phòng và an ninh (dùng cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng)*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

Bộ Công an (2022), *Một số vấn đề về an ninh phi truyền thống và yêu cầu bảo đảm an ninh quốc gia trong tình hình mới*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.